

پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد: سیداحمد دانش ثانی، ۱۳۹۸

اعتبار فقهی - حقوقی بررسی نشانگرهای ژنتیک برای اثبات یا نفی رابطه خونی

یکی از پدیده‌های نوینی است که پا به عرصه پزشکی قانونی گذاشته است و به طور گسترده در اغلب کشورها جهان برای دعاوی احراز هویت افراد به کار برده می‌شود، استفاده از فن آوری آزمایش «دی ان ای» یا «اثر انگشت ژنتیکی» به عنوان یک دلیل مستقل می‌باشد. این فن آوری مبتنی بر شمارش تعداد تکرارهای نشانگرهایی به نام ریزماهوره بر روی بخش‌هایی از نمایگان «دی ان ای» افراد و مقایسه‌ی این اعداد منحصر به فرد می‌باشد. این فن آوری با دقت بالای 99/99 درصد، از درجه خطا پذیری بسیار کم تری نسبت به ادله سنتی و ظنی برخوردار می‌باشد. از این رو، شایسته و بایسته است دستگاه‌های عدالت قضایی که به دنبال تحقق عدالت و دادرسی منصفانه می‌باشند، برای افزایش دادن دقت و سرعت دادرسی‌های مربوط به احراز هویت، از این شیوه‌ی علمی غافل نمانند. هیچ اختلاف علمی در مورد اعتبار اصول کلی تعیین داده‌های دی ان ای بین پژوهشگران ژنتیک وجود ندارد. اما بین فقها، مراجع و اندیشمندان مسلمان از مسائل اختلافی است. در میان فقهای متأخر و معاصر امامیه و بسیاری از آیات عظام استفاده از این فن آوری را مشروط به حصول علم و اطمینان و ائذان و جدان دادرسی کرده‌اند و برخی از فقها نتایج این آزمایش را مطلقاً فاقد اعتبار شمرده‌اند. در مقابل، برخی از ایشان برای آن حجیت شرعی قائل شده‌اند و مطلقاً چه در اثبات و چه در نفی نسب آن را پذیرفته‌اند. در قانون مجازات اسلامی نیز، علیرغم ضرورت قانونی ارجاع موضوعات تخصصی به کارشناسی و عدم ممنوعیت استفاده از شیوه‌های علمی، ادله علمی به عنوان یک دلیل مستقل احصا نگردیده است و تنها می‌تواند به عنوان نظر کارشناسی تخصصی در قالب «امارات قضایی» موجبات حصول علم قضایی را فراهم نماید. اگر چه اغلب حقوقدانان ایران در اعتبار و ارزش اثباتی نتایج این آزمایش توافق دارند. اما، در اعتبار بخشی به نتایج این آزمایش خلأ قانونی شدیدی به چشم می‌خورد. از این رو، در رویه قضایی ایران در این رابطه هماهنگی و وحدت رویه‌ای مشهود نیست و آرای متناقضی صادر گردیده است. بدون تردید این خلأ قانونی ناشی از اهمال قانونگذار نیست بلکه زمینه مناسبی برای این عمل برای او فراهم نبوده است و شاید علت این تعلل فقدان شرایط مناسب زمانی و مکانی برای قانونگذاری بوده است. امید است با انجام پژوهش‌های متعدد، چراغی بر سر راه دانش پژوهان قرار گیرد تا با ایجاد بستر مناسب، قانونگذاری نقشی را که باید ایفا کنند و مشکلات عدیده‌ای که منشأ آن فقدان قوانین خاص در این زمینه است، مرتفع گردد. در این پژوهش با استناد به حجیت «عرف و سیره‌ی عقلایی»، عمل به «ظن متأخم به علم»، «عدم وجود ردع از جانب معصوم (ع)»، «طریقیت داشتن» ادله‌ی اثباتی نسب و هم چنین ضرورت و اقتضای زمان و مکان، اعتبار فقهی - حقوقی استفاده از آزمایش بیوژنتیک و مباح بودن استفاده از آزمایش نشانگر ریز ماهوره به عنوان یک دلیل مستقل در پرونده‌های قضایی دادگاه خانواده برای اثبات یا انکار قرابت خونی، در حد توان و بضاعت بررسی می‌گردد.

کلیدواژه‌ها: نشانگر ریز ماهوره، دی ان ای، خویشاوندی طبیعی، ظن متأخم به علم

شماره‌ی پایان‌نامه: ۱۲۷۲۰۸۳۷۹۷۲۰۰۹

تاریخ دفاع: ۱۳۹۸/۰۵/۲۰

رشته‌ی تحصیلی: حقوق خانواده

دانشکده: علوم انسانی

استاد راهنما: دکتر محمود غفوری‌نژاد

M.A. Thesis:

Juridical and legal authenticity for analyzing of genetic markers to prove or deny blood relationship

One of the new phenomena that has emerged in the forensic field and is widely used in most countries around the world for individuals' authentication claims is the use of DNA testing or genetic fingerprinting technology as It is an independent reason. The technology is based on counting the number of duplicates of microsatellite markers on parts of a person's DNA profiles and comparing these unique numbers.

With 99.99% accuracy, this technology has a much lower degree of error than traditional or speculative reasoning. Therefore, it is appropriate and appropriate for the justice system to pursue justice and fair trial in order to increase the accuracy and speed of authentication proceedings.

There is no scientific dispute as to the validity of the general principles of determining DNA data among genetic researchers. But among jurists, Muslim scholars and scholars, there are differences. Among the recent and contemporary Imamiyyah jurists and many ayatollahs have used this technology subject to acquiring knowledge, confidence and persuasion, and some jurists have found the results of this experiment to be completely invalid. On the contrary, some of them believe in that religious authority and have absolutely accepted it, both in its affirmation and in its negation.

In Islamic Penal Code, despite the legal necessity of referring specialized positions to the expert and not prohibiting the use of scientific methods, scientific evidence has not been provided as a valid reason and can only be used as expert opinion. Provide the judge's knowledge.

However, most Iranian lawyers agree on the validity and validity of the results of this test. However, there is a strong legal vacuum in validating the results of the test. Therefore, procedural harmony and procedural unity are not evident in the Iranian judicial process and conflicting opinions have been issued. Undoubtedly, this legal vacuum was not due to the legislator's negligence but provided him with a good basis for this action, perhaps because of the lack of proper time and place for legislation. It is hoped that by conducting numerous researches, the light will be on the way for scholars to provide the appropriate context, to legislate the role they must play, and the many problems that result from the lack of specific laws in this area.

In this research, citing the authority of "rational custom", acting on "suspicion of science", "lack of refutation by the infallible", "having the means" of positive proof of kinship as

well as necessity and necessity Time and place, jurisprudential validity of using biogenetic testing, and the merits of using a microsatellite marker test as an independent reason in family court cases to prove or deny blood affinity are examined to the extent possible.